

[Miljø](#)

Analyse

25. april 2013 - 8:41

Naturkommission med begrænset udsyn

Pløjefri dyrkning af Monsanto's gensplejsede RoundupReady-soja i Argentina. Dansk landbrug importerer allerede sojafoder fra et område på størrelse med Sjælland. Foto: Stella Semino, Grupo Reflexion Rural.

Naturbeskyttelse i Danmark kan paradoksalt nok ende med at blive til naturødelæggelse i andre dele af verden. Natur- og Landbrugskommissionen vil åbne for øget husdyrproduktion, og det kræver øget import af proteinholdigt foder.

- [print](#)
- [facebook](#)
- [twitter](#)
- [rss](#)
- [Medkraft](#)

Af Bente Hessellund Andersen

Regeringen nedsatte i 2012 en kommission til at undersøge, hvordan Danmark i fremtiden kan sikre "sunde og velsmagende fødevarer af høj kvalitet samt en varieret, mangfoldig og sammenhængende

natur” og “bidrage til at bekæmpe klimaforandringer”, samtidig med at landbruget “fortsat kan bidrage væsentligt til beskæftigelse og eksport i fødevarersektoren” (fra Kommissorium for Natur- og Landbrugskommissionen).

I kommissoriet står også, at kommissionen skal opstille et eller flere helhedsbilleder for mulige udviklingsveje for dansk natur og landbrug på mellemlangt og langt sigt. Men ordene "*eller flere*" synes kommissionen dog at have negligeret, for dens rapport er altovervejende en direkte fortsættelse af den eksisterende landbrugspraksis med nogle enkelte justeringer, som *muligvis* vil forbedre den danske natur, men som til gengæld vil lægge endnu større pres på andre landes natur.

"En ny start" blottet for globalt udsyn

Natur- og Landbrugskommissionen offentliggjorde 18. april sin slutrapport “Natur og Landbrug – en ny start” med 44 anbefalinger til, hvordan ovenstående mål kan opfyldes. Det skorter ikke på positive hensigter eller globalt udsyn i indledningen til rapporten. F.eks. står der om de udfordringer, kloden står overfor i forhold til fødevarerforsyning:

"Den globale efterspørgsel efter fødevarer stiger markant og vil forsat gøre det i de kommende årtier. Samtidig er naturen i store dele af verden under pres fra ikke-bæredygtig vækst og stigende befolkningstal, og der er mangel på rent vand og andre vigtige ressourcer, som udgør grundlaget for velfærd og sundhed. Klimaforandringerne nødvendiggør også ændringer i den måde, der produceres og forbruges på både i Danmark og globalt."

Men herefter lægges de globale hensyn straks på hylden:

"Kommissionen har været opmærksom på de internationale problemstillinger og sammenhænge, men kommissionens arbejde har haft et nationalt sigte, og den danske landbrugssektors eventuelle påvirkning af produktion, beskæftigelse, miljø, natur og klima i udlandet er ikke indgået i kommissionens vurderinger".

Og mens man åbenbart er opmærksom på problemerne ved ikke-bæredygtig vækst, så savner man reelle bæredygtighedsvurderinger af kommissionens anbefalinger, der forholder sig til de ovenfor nævnte globale problemer, hvor det er relevant.

Det har ført til en række anbefalinger, der ikke peger i retning af et resurseffektivt fremtidigt landbrug med begrænset negativ effekt for klima og biodiversitet, når disse anbefalinger ses som en helhed. Og det mener formanden for kommissionen, Jørn Jespersen, at de skal! Det pointerede han ved offentliggørelsen af rapporten.

Illusion om bæredygtigt sojafoder

Man kan spørge, om kommissionen ikke er undskyldt, idet kommissoriet heller ikke lagde op til, at globale hensyn skulle inkluderes. Dette er i sig selv problematisk, når man ved, at dansk landbrug via husdyrproduktion er storforbruger af sojafoder fra Sydamerika fremstillet under meget kritisable forhold.

Fødevarerminister Mette Gjerskov er af danske organisationer blevet bedt om at forholde sig til dette. Ifølge Politiken har hun udtrykt forståelse for det, men henviser denne diskussion til et sideløbende arbejde med at nedbringe de udenlandske skadevirkninger af dansk landbrug.

Måske mener fødevarerministeren, at det at sikre bæredygtighed i produktionen ikke har noget at gøre med *størrelsen* af produktionen – og at det derfor er uproblematisk at øge foderimporten, hvis bare den er "bæredygtigt produceret". Men dette argument holder ikke. Når efterspørgslen efter et produkt som soja overskrider en størrelsesorden, der kan betegnes som bæredygtig, så hjælper det ikke, at man eventuelt kan sætte et bæredygtighedsmærkat på netop de sendinger soja, der havner i Danmark. Dansk landbrug bidrager til den samlede efterspørgsel, og når Danmark allerede importerer soja fra et område på størrelse med Sjælland, så har vi allerede overskredet en størrelsesorden, der på nogen måde kan kaldes bæredygtig.

Og ligesom der er lagt en restriktion ind i kommissoriet om, at anbefalingerne ikke må have statsfinansielle konsekvenser, kunne man godt have lagt en restriktion ind om, at planen ikke måtte give anledning til øget udnyttelse af Sydamerikas eller andre kontinenters jord – eller for den sags skyld, at der skulle lægges vægt på øget selvforsyning med proteinholdigt foder.

Anbefalinger forværrer situationen

Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger risikerer at forværre situationen yderligere. For de anbefalinger, kommissionen fremsætter, vil med stor sandsynlighed gøre dansk landbrug endnu mere afhængigt af importeret foder.

Det står ikke direkte i rapporten – faktisk er foderimport overhovedet ikke nævnt en eneste gang, men det fremgår indirekte af en række parallelle anbefalinger, der samlet set vil indskrænke det danske landbrugsareal, *samtidig med* at den animalske produktion og produktionen af råstoffer til bioenergi og biomaterialer øges.

Jeg vil i det efterfølgende udelukkende sætte fokus på anbefalinger, der sandsynligvis vil give anledning til øget import af foder og andre biomassererenser. Disse anbefalinger deler sig i to grupper:

- 1) anbefalinger, der handler om at forbedre naturtilstanden i Danmark
- 2) anbefalinger, der handler om at give mere eller mindre frie tøjler til at øge husdyrproduktionen.

Mere natur – indskrænket landbrugsareal

En del af anbefalingerne i den første gruppe er absolut positive – og helt nødvendige for at forbedre naturtilstanden i Danmark. Det gælder f.eks.:

- Anbefaling 2 om at skabe et nationalt naturnetværk
- Anbefaling 6 om at skabe mere natur i landbrugsarealet
- Anbefaling 8 om at skabe mere natur i skovene
- Anbefaling 10 om nationalparker med mere natur
- Anbefaling 18 om bedre beskyttelse af vores drikkevand
- Den del af anbefaling 19, der handler om udtagning af jorder, bl.a. lavbundsjorder, med henblik på at reducere udledningen af drivhusgasser
- Anbefaling 20 om klimatilpasning i det åbne land (eksempelvis gennem ekspropriation af landbrugsjorde).

Samlet set forventes det ifølge et baggrundsnotat, at der med Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger i 2020 vil være udtaget 35.000 hektar til naturbeskyttelse (inkl. skovrejsning) og 10.000 hektar til beskyttelse af drikkevandet, hvilket samlet set svarer til ca. 1,5 % af det danske landbrugsareal. Dertil skal lægges, at produktionen på nogle arealer skal omlægges til en mere ekstensiv produktion.

Det lyder måske alt sammen ikke af så meget, når det handler om at få forbedret vilkårene for den danske natur. Og som skrevet ovenfor, må det også betragtes som nogle vigtige og nødvendige anbefalinger.

Ureguleret husdyrproduktion – større foderimport

Problemet opstår, når disse fine anbefalinger kombineres med de anbefalinger, der må forventes indirekte at give anledning til en øget animalsk produktion. I afsnittet om en "Målrettet miljøregulering" skriver kommissionen således: "Fremtidens regulering skal i langt højere grad

forfølge opfyldelse af miljø- og naturmål frem for at sætte begrænsninger for produktionen”, hvilket udmøntes i bl.a. følgende:

- Anbefaling 11 foreslår en ny regulering af landbrugets kvælstof, hvor kunstgødning og husdyrgødning skal anskues under ét og tildelingen af kvælstof på den enkelte mark skal “reguleres i et samlet regelsæt og omfatte både handelsgødning, husdyrgødning og tilførsel af anden biomasse med gødningsformål, herunder afgasset husdyrgødning og vegetabilsk biomasse” og samtidig ske ud fra en vurdering af markens evne til at tilbageholde kvælstof, så det ikke ledes ud i vådområderne.
- Anbefaling 14 foreslår en ny regulering af husdyrproduktionen, hvor reguleringer er baseret på emissioner, og “hvor tilladelse eller godkendelse af anlæg til husdyrbrug ikke længere begrænser antallet af producerede dyr, men i stedet udformes som en udledningstilladelse (emissionsgrænser) for de væsentligste natur- og miljøpåvirkninger”.

Med andre ord: Husdyrgødning og kunstgødning skal ses under ét, og mængden, der må anvendes, afhænger af afgrøden, dyrkningssystemet og jordens evne til at tilbageholde kvælstof samt sårbarheden i det respektive vådområde.

Samtidig skal staldene ses som industrier. Tilladelser til at udvide husdyrproduktionen er ikke længere afhængige af, om landmanden har jord til at udbringe gødningen. Godkendelser gives, hvis landmanden kan dokumentere teknologiske løsninger, der hindrer, at uønskede emissioner (af såvel luftbåret som vandbåret kvælstof) overskrider en fastlagt grænse.

Der er således åbnet for en øget dansk animalsk produktion, men denne kan næppe finde sted uden en øget import af proteinholdigt foder. Vores egne landbrugsarealer er i forvejen beslaglagt i alt overvejende grad til produktion af dyrefoder, og af hensyn til naturen og miljøet er vi nødt til at indskrænke dette areal. Og selv om kommissionen har forventninger til en stærkt øget produktion af biomasse per arealenhed, så er det indtil videre ønsketænkning, mere end det er realitet.

Månegris som løsning?

Når kvælstofproblemet er så stort i Danmark, er det ikke mindst, fordi vi importerer enorme mængder kvælstof bundet primært i sojafoder. En øget foderimport vil derfor øge kvælstofoverskuddet. Når foderet har passeret husdyrenes fordøjelsessystem, er størstedelen tilbage i gyllen eller den faste gødning. Det er det problem, kommissionen foreslår at løse ved hjælp af teknologi.

Natur- og Landbrugskommissionen lægger sig således i direkte forlængelse af Fødevareministeriets "Månegrisprojekt", der ved hjælp af teknologier skal gøre det muligt at producere svin med minimal miljøbelastning. Det skal sikre, at den danske natur ikke fortsat bliver så forurenede af kvælstoffet fra husdyrgødningen – heller ikke selv om produktionen øges. Bagsiden af medaljen er, at Sydamerikas og andre kontinenters natur må lægge jord til.

Bæredygtig biomasse og mad nok til alle?

Disse problemer forstærkes yderligere med Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling 36, der efterspørger en offensiv satsning på bæredygtig biomasse. Hele afsnittet om en såkaldt “intelligent

udnyttelse af biomassens muligheder” er en lovprisning af Danmarks muligheder for at bidrage til udviklingen af en "bioøkonomi":

“Der forventes stigende efterspørgsel og stigende priser på fødevarer, foder og biomasse til energi. De primære drivkræfter er en stigende global befolkning, øget velstand og flere landes mål om at reducere brugen af fossile ressourcer. Danmarks styrkepositioner indenfor fødevarerproduktion, energi og bioteknologi giver et godt udgangspunkt for at udnytte de nye vækstmuligheder. [...] En ambitiøs satsning på nye markedspotentialer inden for anvendelse af biomasse kan gøre danske virksomheder og dansk landbrug til frontløbere, når det gælder udvikling af nye biobaserede løsninger”.

Dette – efter kommissionens mening – behov for en ambitiøs satsning på "bæredygtig" biomasse udmønter sig bl.a. i et handlingsorienteret krav, om at “Danmark skal arbejde for, at der skabes et markedstræk for bæredygtige biobrændstoffer, f.eks. ved ambitiøse iblandingskrav for 2. generations-biobrændstoffer både på EU-niveau og i Danmark”.

Hokus pokus, så er både Landbrug & Fødevarer og Novozymes glade! Men hvor er bæredygtigheden? Og hvor er bidraget til at sikre mad nok til alle?

Hvem er pennefører?

Kommissionens anbefalinger kunne være skrevet af Landbrug & Fødevarer. Organisationen er kendt for ikke at ville acceptere begrænsninger i den animalske produktion, samtidig med at den ønsker flere arealer udlagt med afgrøder til bioenergi.

Landbrug & Fødevarer forsømmer sjældent en lejlighed til at fortælle, hvor dygtigt dansk landbrug er til producere animalske produkter effektivt og med lav klimabelastning – dygtigere end andre lande. Underforstået, at vi nærmest må opfatte den store danske animalske produktion som en gave til den globale menneskehed. Det svarer helt til Natur- og Landbrugskommissionens beskrivelse.

Men sandheden er, at den animalske produktion ganske vist er svaret på en øget efterspørgsel fra en voksende global middelklasse, men samtidig en meget ineffektiv måde at sikre sund og tilstrækkelig mad til hele klodens befolkning på – især når vi også ønsker, at jorden skal levere tekstiler, materialer og energi, uden at naturgrundlaget undermineres.

At bidrage til, at flere mennesker på kloden spiser mere kød, er en både socialt, klima- og miljømæssigt ødelæggende strategi. Det er den strategi, Natur- og Landbrugskommissionen har valgt.

Danmark som foregangsland?

I det første afsnit af “Natur og Landbrug – en ny start” skriver Natur- og Landbrugskommissionen:

“Danmark skal gå forrest i udviklingen af det biobaserede samfund og en bæredygtig, effektiv landbrugsproduktion, der *minimerer forbruget af ressourcer, og som er i bedre balance med naturen, miljøet og klimaet*. [...] Natur- og Landbrugskommissionens vision er en rig og mangfoldig dansk natur i hele landet. Det er samtidig visionen at udvikle et landbrug, som er økonomisk, miljømæssigt og socialt bæredygtigt. [...] Et landbrug, som internationalt viser vejen

for en *ressourceeffektiv* produktion i størst mulig balance med natur, klima og miljø. Og et landbrug, som fortsat bidrager til at skabe beskæftigelse, vækst og dynamik i det danske samfund” (mine fremhævninger).

Det virker, som om kommissionens deltagere har glemt, at jorden også er en resurse. Man har tegnet et skønmaleri af et fremtidigt dansk landbrug og garneret det med smukke billeder og positivt ladede ord som bæredygtighed, ressourceeffektivitet og klimahensyn. Bag skønmaleriet gemmer sig et yderst ineffektivt, klimaskadeligt og globalt usolidarisk billede. Er der noget at råbe hurra for? Alternativer eksisterer, men ikke i Natur og Landbrugskommissionen.

Bente Hessellund Andersen er aktiv i NOAH – Friends of the Earth Denmark og Frie Bønder – Levende Land, La Via Campesina Danmark